

Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetuse (PÕHJAVESI) hindamismatriksid

Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisel toetust ei määrata. Baasnõuete ja toetatava tegevuse nõuete rikkumisel hinnatakse nõude rikkumist kolmest aspektist lähtuvalt:

a) **Raskus** sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt tagajärgede mõjust eesmärgile.

Koefitsiendid alla 0,3 – mõju nõude eesmärgile vähene.

Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju nõude eesmärgile oluline.

Koefitsiendid üle 0,5 – mõju nõude eesmärgile väga oluline.

b) **Ulatus** sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele. Määratakse %, millises ulatuses oli rikkumine. Mida suurem %, seda suurem on mõju kogu tegevusele.

c) **Püsivus** sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt mõju püsivusest ja mõju lõpetamisest.

Koefitsiendid alla 0,3 – mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline.

Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline.

Koefitsiendid üle 0,5 – mõju püsiv.

Toetussummat vähendatakse protsendi võrra, mis saadakse raskuse ja püsivuse koefitsientide ning ulatuse protsendi korrutamisel.

Igale nõudele on arvestatud vaikumisi maksimaalne vähenduse % toetussummast. Erandjuhtudel võib hinnata nõude rikkumist matriksist erinevalt. Kui tegemist on raske rikkumisega, võib % olla suurem, kui maksimumina määratud. Kui tegemist on pettuse ja tahtliku rikkumisega, võib raskuse ja püsivuse koefitsiente muuta selliselt, et taotleja jääb toetusest ilma.

Korduvus – käesoleva aasta rikkumise % korrutatakse sama nõude rikkumiste arvuga. Kui rikkumine teist korda, siis x 2 jne.

BAASNÕUDED:

1. Taotleja kannab andmed põllumajandusliku tegevuse kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.

RASKUS	Koef. 0,2 (mõju nõude eesmärgile vähene) – andmed ei vasta reaalsele olukorrale. Puudub ülevaade põllul tehtud töödest.
ULATUS	Kui põllu kohta puuduvad kõik andmed, siis arvestatakse 100% põllu pinnast rikutud pinnaks. Kui põllu kohta puuduvad andmed osaliselt, siis 50% põllu pinnast arvestatakse rikutud pinnaks. Rikkumisega pinnad liidetakse kokku ja leitakse rikkumise ulatuse % – kui palju moodustab kogu põllumajandusmaa pindalast kokku rikkumisega põldude pindala. Kui põlluraamat puudub, siis on ulatus 100%.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – andmeid on võimalik taastada või parandada. Teada on põllul kasvav kultuur, kuid tehtud töid, tööde teostamise aega või kasutatud väetiste, taimekaitsevahendite ja seemnete koguseid ei ole võimalik täpselt määrata.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 4% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: 3 põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine tuvastatakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine kogu põllumajandusmaast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,2 \times 0,2 = 0,80\%$).

2. Taotleja koostab [veeseaduse § 162](#) alusel väetamisplaani.

Põllumajandusega tegelev isik, kes kasutab 50 ja rohkem hektarit haritavat maad ning lämmastikku sisaldavat väetist, koostab igal aastal enne külvi või mitmeaastase kultuuri korral enne vegetatsiooni algust väetamisplaani.

Väetamisplaani võib pidada põlluraamatus. Väetamisplaani andmeid säilitatakse kümme aastat.

Väetamisplaanis esitatakse, iga põllu kohta, kus planeeritakse kasutada lämmastikku sisaldavat väetist, järgmised andmed:

- 1) kasvatatav kultuur;
- 2) kasvatatava kultuuri planeeritav saak;
- 3) kasutada planeeritud väetise liik ja kogus;
- 4) taimede omastatava lämmastiku sisaldus väetises;
- 5) kasvatatava kultuuri ning selle planeeritava saagi saamiseks vajaliku omastatava lämmastiku tarve;
- 6) taimede omastatava lämmastiku lisakogused talinisu toiduks kasvatamise korral;
- 7) arvesse võetud eelkultuuri mõju;
- 8) eelkultuuri mõju arvestamise vähendamine või arvestamata jätmine, kui eelkultuur ei ole lämmastikku sidunud nii nagu võib mõistlikult eeldada;
- 9) arvesse võetud sõnniku järelmõju.

Punktides 5–7 ja 9 sätestatud andmed esitatakse veeseaduse § 161 lõike 11 alusel kehtestatud nõuete järgi.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – keerulisem on planeerida põllul tehtavaid töid ja põllule antavaid väetiste koguseid.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast. Kui väetamisplaan puudub, siis on ulatus 100%.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – andmeid on võimalik taastada või parandada (näiteks põlluraamatu andmete alusel).

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on põllumajandusmaad kokku 100 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et ühe põllu osas pindalaga 30 ha, pole andmed väetamisplaani kantud. Rikkumine kogu majapidamise põllumajandusmaast $100 \times 30 / 100 = 30\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($30 \times 0,5 \times 0,4 = 6\%$).

3. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded](#)” §-s 2 sätestatud nõudeid.

Põllumajandustootja säilitab püsirohuma pindala vähemalt ulatuses, mis on võrdne [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2021/2116](#) artikli 65 lõikes 2 nimetatud pindalapõhiste otsetoetuste ja maaelu arengu toetuste ühise taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal esitatud ühise taotluse alusel kindlaks määratud püsirohuma pindalaga.

Kui püsirohuma antakse üle teisele põllumajandustootjale, läheb ülevõtjale üle ka püsirohuma säilitamise kohustus.

Püsirohuma peab olema tagasi rajatud püsirohuma tagasirajamise kohustuse määramise aastale järgneva aasta 15. juuniks. Tagasirajatud rohuma puhul kohaldatakse [komisjoni delegeeritud määruse 2022/126](#) artikli 48 lõikes 5 sätestatud.

Püsirohuma rohukamara uuendamist ei loeta kasutusotstarbe muutmiseks ja see ei katkesta püsirohuma vanuse arvestamisel aastate järgnevust.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – suureneb mulla degradatsioon.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – püsirohuma on üles haritud või ei ole täidetud püsirohuma tagasirajamise kohustust.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatus leidmise näide: Taotlejal on kokku 40 ha põllumajandusmaad. Püsirohuma tagasirajamise kohustus oli kokku 1,5 ha, kuid taotleja märkis taotlusele TAR põldudeks kokku 0,50 ha. Lisaks on taotleja üles harinud 1,00 ha püsirohumaad. Kokku on rikkumisega pind 2,00 ha. Rikkumisega pinna protsent põllumajandusmaast on 5% ($2 \times 100 / 40$).

Toetussumma vähendamine: ulatus % x raskuse koef x püsivuse koef ($5 \times 1,0 \times 1,0 = 5\%$).

4. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded](#)” §-s 8 sätestatud nõudeid.

Maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord](#)” § 4 lõikes 5 nimetatud keskkonnatundliku püsirohuma kasutusotstarvet ei ole lubatud muuta.

Keskkonnatundlik püsirohuma on Natura 2000 võrgustiku alal asuv:

- 1) püsirohuma, mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld;
- 2) pärandniit;
- 3) inventeeritud väärtuslik püsirohuma.

Pärandniidu ja inventeeritud väärtusliku püsirohuma uuendamine ei ole lubatud. Püsirohuma, mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld, uuendamine on lubatud üksnes pealtkülvi teel. Uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada.

Põllumajandustootja, kes on muutnud keskkonnatundliku püsirohuma kasutusotstarvet või nimetatud ala üles kündnud, peab püsirohuma tagasi rajama PRIA määratud tähtpäevaks.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – suureneb mulla degradatsioon.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – keskkonnatundlik püsirohuma on üles haritud või ei ole täidetud keskkonnatundliku püsirohuma tagasirajamise kohustust.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on kokku 40 ha põllumajandusmaad. Üles on haritud 1,00 ha keskkonnatundlikke püsirohumaid. Rikkumisega pinna protsent põllumajandusmaast on 2,5% ($1 \times 100 / 40$).

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($2,5 \times 1,0 \times 1,0 = 2,5\%$).

PÕHJAVEEKAITSELISE TEGEVUSE NÕUDED:

1. Kui kohustuse võtmisele eelnenud kalendriaastal ei kasvatatud kohustusealusel maal heintaimi, peab rohumaal olema rajatud hiljemalt esimese kohustuseaasta 15. juuniks.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – esineb oht toitainete leostumiseks põhjavette.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,5 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – rohumaal ei ole rajatud 15. juuniks, kuid on rajatud kontrolli hetkeks. Põhjavee saastumiseks kõige ohtlikum periood on künnist kuni taimkatte kujunemiseni.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 25% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI toetusalust pinda kokku 50 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse 3 põldu, kokku pindalaga 10 ha, millel ei kasva heintaimed 15.06 seisuga. Rikkumine PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,5 = 5\%$).

2. Kohustusealuse rohumaal ülekarjatamine on keelatud.

RASKUS	Koef. 0,5 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – suureneb oht põhjavee saastumisele.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiaajaline</i>) – ülekarjatamise korral taimik on reeglina võimeline taastuma.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI toetusalust pinda kokku 50 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et 10 ha PÕHJAVESI taotletud põllul on toimunud ülekarjatamine. Rikkumine PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,4 = 4\%$).

3. Kohustusealusel rohumaal on keelatud üldhävitava süsteemse toimega herbitsiidi kasutamine.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile väga oluline</i>) – esineb oht inimese tervisele ning põhjavee saastumisele taimekaitsevahendi jääkidega.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – keelatud taimekaitsevahendite kasutamisest põhjustatud keemiline saastus ei allu

	looduslikule isepuhastumisele. Põhjavee hea seisundi taastumine selle saastumisel on keeruline ja pikaajaline protsess.
--	---

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI toetusalust pinda kokku 10 ha. Rikkumine tuvastatakse 2 ha PÕHJAVESI põllul, millel on kasutatud üldhävitava süsteemse toimega herbitsiidi. Rikkumine PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

4. Kohustusealust rohumaad ei künta, kultiveerita, koorita, randaalita, freesita ega tehta muid rohukamarat kahjustavaid mullaharimistöid. Rohumaad võib uuendada üksnes otsekülvi ja pealtparandamise teel. Rohumaa äestamine on lubatud.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – esineb oht toitainete leostumiseks põhjavette. Leostumine on kiirem taimkatteta maal.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – põhjavee hea seisundi taastumine selle saastumisel on pikaajaline protsess.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI toetusalust pinda kokku 10 ha. Rikkumine tuvastatakse 2 ha PÕHJAVESI põllul, millel on tehtud rohukamarat kahjustavaid ja/või keelatud mullaharimistöid. Rikkumine PÕHJAVESI toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).